

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ – 2000

A. Μετάφραση

Εάν λοιπόν υπήρχαν δύο τέτοια δαχτυλίδια και το ένα το φορούσε ο δίκαιος, το δε άλλο ο άδικος, κανείς δε θα ήταν τόσο ατσαλένιος (χαλύβδινος), όπως φαίνεται, ώστε να παραμείνει στη δικαιοσύνη και να έχει την τόλμη να κρατιέται μακριά από τα ξένα αγαθά και να μην τα αγγίζει, ενώ θα υπήρχε η δυνατότητα σ' αυτόν να παίρνει χωρίς φόβο και από την αγορά ό,τι θα ήθελε, και μπαίνοντας στα σπίτια να έχει ερωτική σχέση με όποιον θα ήθελε, και να σκοτώνει και να ελευθερώνει όποιους θα ήθελε, και να κάνει τα άλλα (όλα) σαν να ήταν ίσος με το θεό μέσα στους ανθρώπους. Έτσι λοιπόν πράττοντας δε θα έκανε τίποτε διαφορετικό από τον άλλο, αλλά θα βάδιζαν και οι δύο στον ίδιο δρόμο.

Και βέβαια θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι (είναι) μεγάλη απόδειξη αυτό ότι δηλαδή κανένας (δεν είναι) δίκαιος με τη θέλησή του αλλά από εξαναγκασμό, επειδή δεν είναι (το πράγμα) καλό από μόνο του (αφ' εαυτού) διότι, όπου νομίζει ο καθένας ότι είναι ικανός να αδικεί, αδικεί.

B1

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Γλαύκων αξιοποιεί το νόημα του παραστατικού μύθου του «δαχτυλιδιού του Γύγη», για να στηρίξει τη βασική του θέση ότι ο δίκαιος και ο άδικος θα συμπεριφέρονταν το ίδιο, αν τους δινόταν το δικαίωμα να κάνουν ό,τι θέλουν. Είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς, αλλά κυρίως να αποδείξει, ότι δε θα επηρεαζόταν η συμπεριφορά και το ήθος του, αν έπρεπε να πάρει αποφάσεις και να δράσει χωρίς το φόβο του ελέγχου από τον άνθρωπο ή το θεϊκό παράγοντα. Όλοι οι άνθρωποι έχουν την τάση να αμβλύνουν την ηθική της συνείδησης και να περιορίζουν τα ηθικά τους κριτήρια, όταν είναι βέβαιοι ότι δεν τους παρατηρεί κανείς και δεν πρόκειται να λογοδοτήσουν. Γιατί νομίζουν ότι η δικαιοσύνη δεν τους ωφελεί. Η ωφέλεια, το «λυσίτελεον», προσδιορίζεται με τα απარέμφата «λαμβάνειν.....συγγίγνεσθαι,,,,.....ποκτείνειν.....λύειν......πράττειν», δηλαδή γενικά ο άνθρωπος να μπορεί να κάνει ό,τι θέλει, να έχει την ελευθερία των θεών, «σθεον οντα». Η χρήση της λέξης «σθεον» είναι ειρωνική. Ο άνθρωπος θα ήταν ίσος με το θεό από το είδος των δραστηριοτήτων του, με τα τόσα «κατορθώματα» που θα έκανε. Στο σημείο αυτό βέβαια μπορεί ο καθένας να σκεφθεί ότι αυτή η περιγραφή μιας ιδιότυπης ελευθερίας χωρίς φραγμούς και δικαιοσύνη παραπέμπει σε συγκεκριμένη μορφή πολιτεύματος, στην τυραννία, όπως και η Αντιγόνη είχε επισημάνει στην ομώνυμη τραγωδία απευθυνόμενη στον Κρέοντα : « ἄλλ' οὐ τυραννὶς πολλὰ τ' ἄλλ' ἐδαιμονεῖ / κῆξεστιν ἀτὰρ δρῶν ἀργεῖν θ' οὐ βόλλεται ».

B2.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο Γλαύκων ότι «ο δίκαιος κινδυνεύει κακώς, αλλά ναναγκάζεται» αντισταθίζεται με το σωκρατικό «ο δίκαιος κινδυνεύει κακώς»». Ο Σωκράτης πίστευε ότι υπάρχει ένα καθολικό καλό, η γνώση του οποίου ανοίγει το δρόμο για τη σωστή πράξη, άρα και την ευδαιμονία, σε οποιονδήποτε και οπουδήποτε. Κανείς δεν πράττει με την θέληση του ό,τι οδηγεί στη νοσηρή κατάσταση της ψυχής του, στο κακό. Το λάθος, όπως και το κακό, οφείλονται στην άγνοια, κανείς δεν τα πράττει σκόπιμα.

Ο Γλαύκων υποστηρίζει ότι κανείς δεν είναι δίκαιος με τη θέληση του, επειδή η δικαιοσύνη δεν είναι από μόνη της, αφ' εαυτής, κάτι καλό («ο δίκαιος γὰρ οὐκ ἔστιν ἄριστος»). Καθένας νομίζει ότι στην ιδιωτική του ζωή ωφελείται περισσότερο από την αδικία και όχι από τη δικαιοσύνη, η οποία τον εμποδίζει να κάνει ό,τι θέλει και να διαπράξει οτιδήποτε που θα του εξασφάλιζε κέρδος και προσωπική υλική ωφέλεια. Ένα ακόμη επιχείρημα είναι ο τρόπος που αντιδρά η κοινή γνώμη, η οποία προσδιορίζεται με τη μετοχή «το δίκαιον ἀποθανόντων», αυτοί δηλαδή που καταλαβαίνουν. Ο έπαινος του δικαίου δε θα είναι επιδοκιμασία της δικαιοσύνης, αλλά αποτέλεσμα ιδιοτέλειας, προσωπικού συμφέροντος. Η τελευταία επισημάνση δείχνει την απολυτότητα του ομιλητή και του θρασύμαχου, οι οποίοι είναι πεπεισμένοι ότι «η ηθική της φύσης» είναι πολύ ισχυρή και αν αφεθεί ελεύθερη δε θα συναντήσει τη δικαιοσύνη. Επομένως, η δικαιοσύνη δεν αποτελεί αβίαστη επιλογή, αντίθετα υπακούει στις επιταγές της «ναναγκάζεται» ο άνθρωπος και όχι «κινδυνεύει», γι' αυτό, όταν μπορεί να αδικεί, αδικεί.

B3.

Η απάντηση στην ερώτηση της εισαγωγής βρίσκεται στο κεφάλαιο «η δικαιοσύνη» του σχολικού βιβλίου σελ.100-101 : «η ιδεώδης πολιτεία...στη θέση που του αρμόζει».

B4.

βοήλομαι = πιθυμώ
φημι = λέγω
οἶμαι = γομμαι
φίλος = φίλος
δρῶ = ποίω

Γ1.

Ότι εμείς κατά πως ταίριαζε είχαμε την εξουσία, γι' αυτό το ζήτημα ο λόγος είναι πολύ συντομώτερος και περισσότερο αποδεκτός. Γιατί ποιος δεν ξέρει ότι ο Τεύκρος, ο αρχηγός του γένους μας, αφού πήρε μαζί του τους προγόνους των υπολοίπων πολιτών, έπλευσε έπειτα εδώ και τους ίδρυσε την πόλη και έκανε τη διανομή των αγρών, και ότι ο πατέρας μου ο Ευναγόρας, από την άλλη μεριά, ενώ άλλοι έχασαν την εξουσία, αυτός πάλι την ανακατέλαβε, αναλαμβάνοντας τους πιο μεγάλους κινδύνους, και σε τόσο μεγάλο βαθμό έφερε αλλαγές,

ώστε να μη κυβερνούν πλέον με τυραννικό καθεστώς οι Φοίνικες τους Σαλαμίνιους αλλά αυτοί των οποίων ήταν η βασιλεία στην αρχή, αυτοί να την έχουν και τώρα;

Γ2. α) *Ιομολογουμένη, πλεύσασα, [απολῆσασ~ων,]υποστ~ασα.*

β) *καταλείπει - κατανεμε~ι, [αναλαμβάνει - [αναλήψεται, μεθίστησι(ν) - μεταστήσει.*

Γ3. *[απολῆσάντων* : εναντιωματική μετοχή, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης στο ρήμα *[ανέλαβεν*. Έχει υποκείμενο *Ἰετέρων* και είναι γενική απόλυτη.

τοσο~υτον : επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ρήμα *μετέστησεν*.

Σαλαμινίων : αντικείμενο στο απαρέμφατο *τυραννε~iv*.

#ωνπερ : γενική κατηγορηματική κτητική στο υποκείμενο του συνδετικού ρήματος *@ην* που εννοείται (*Ἡ βασιλεία*).

τ'ην [αρχήν : αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *@ην*.

Επιμ[□]λεια : Νικολίτσης Νίκος, Τσ[□]ντα Αθην[□]